

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Zgodovinski razvoj slovenske cerkvene pesmi.

(Piše ravnatelj dr. Jos. Mantuani.)

(Dalje.)

Končno so našli tudi cerkveni glasbeniki predor na pravo stezo skozi goščo zastarelih pojmov. Leopold Belar in Anton Nedvėd sta prva stopila na boljšo pot in sta delala gaz. Odločneje je stopal Fran Gerbić s svojimi „Cerkvenimi pesmimi“ (1868), „Liro Sionsko“ (1866), „Sveto mašo z blagoslovom“ (1868), Tremi napevi sv. božičnih pesmij in Velikonočnimi pesmimi.

Tu je stopil na plan Anton Foerster. Najprej je pometel stolni kor in z neverjetno energijo izvajal konsekvence iz svojega nameščenja. Imel je mnogo zopernih ur, a je vstrajal in šel svojo pot, v prvi vrsti boreč se za liturgično spodobnost cerkvene glasbe. Močna opora mu je bil knez in škof dr. Pogačar, blagega spomina, s čigar pomočjo se je ustanovilo v Ljubljani „Cecilijino društvo“ l. 1877, in katerega prvi zavetnik je bil. Sedaj Foerster ni bil več sam. Dobil je ojačenja iz vrst duhovnikov in laikov. Aljaž, Anton Dolinar, Gnjezda, P. Angelik Hribar, Kokošar, Lavtižar, Mékinec, Sajè, P. Hugolin Sattner, Jos. Smrekar, Janez Tavčar, Trepal, Belar, Burgarell, Fajgelj, Nedvėd, Razinger in še mnogo drugih mož je bilo, ki so se zavzeli za izboljšanje cerkvene glasbe. Tudi sedaj je šlo še trdo. A Foerster je bil zajedno tudi učitelj glasbe na srednjih šolah v Ljubljani in si je odgojil marsikaterega pevca in poznejšega glasbenika, še več pa ljudi, ki so imeli okus za boljšo glasbo. Kot učitelj v duhovskem semenišču je dobil počasi za reformo porabnega naraščaja med mladimi duhovniki; in iz orglarske šole, ki jo je ustanovilo Cecilijino društvo, so začeli pohajati na deželo organisti, vzgojeni v duhu reforme, „Cerkveni Glasbenik“ se je uspešno boril in čistil, tako, da je latinsko petje očistil liturgičnih in estetičnih peg, a slovenščini odkazal v cerkvi ono častno mesto, katero ji gre in ki ga ima danes.

Izmed mlajše generacije moramo omeniti v prvi vrsti sotrudnike-skladatelje okoli „Cerkvenega Glasbenika“, ki je prinesel nešteto množico slovenskih pesmi, to pa takih, da jih je moč peti v cerkvi v slavo božjo in v podbudo vernikom. Nekateri izmed njih iščejo samostojnih potov,

drugi pišejo bolj konservativno, vsi pa liturgično korektno in umetniško pravilno po obliki. Ako imenujemo imena: Bernik, Bervar, Carli, Ferjančič, Hladnik, Kimovec, Laharnar, Leban, Mihelčič, Ocvirk, Pogačnik, Pavčič, Premrl, Spindler, Vodopivec, Vurnik in Zupin, smo našeli one sobojevnike za cecilijansko idejo, ki so največ prispevali za „Cerkveni Glasbenik“, torej tudi za cerkveno glasbo na Kranjskem. A tudi onim, ki jih nismo posebej imenovali, nočemo kratiti njihovih zaslug in ne podcenjevati njihovega pomena osobito za slovensko pesem. Vsi so pomagali, da smo se osvobodili iz absolutne odvisnosti od drugih narodov. V tej odvisnosti smo zabredli na neprava pota in v nedostojni hopsasa in dideldumdaj; v isti odvisnosti smo rili v enostransko reformo, ki je bila včasih bolj razdiralna, nego pozitivno stvarjajoča. Po svojih možeh smo našli za slovensko pesem srednjo in pravo pot, po kateri upamo dospeti na višek umerjenih, resnih in izpodbudnih napevov, do primernih harmonij. Imamo besedil starih in novih, imamo dovolj napevov zgodovinskih in modernih, a navzlic temu nimamo ljudskega petja, nimamo krone narodne, slovenske glasbe!

In naše ljudstvo je zavzeto za petje in za glasbo. V ljudskih pesmih imamo skrit še nedvignen zaklad zgodovinskega pesnikovanja in skladanja; te ostanke je ljudstvo do danes zvesto čuvalo, a ne vemo, koliko časa da ga še bo. In baš te narodne ali boljše ljudske pesmi so nam neovržen dokaz, da smo imeli v prošlih časih razvito ljudsko, torej tudi narodno petje. Potrudimo se malo, in prelistajmo samo površno dosedaj natisnjene „Slovenske narodne pesmi“, ki jih je uredil prof. dr. K. Štrekelj. Koliko je tu še starega blaga! Dejstvo, da marsikatera novejša pesem izpod peresa znanega pesnika s starimi soglaša, to ne dokazuje nič drugega, nego da je staro blagó dalo novemu tvoritelju podbudo. Naj navedem nekatere teh starih pesem in, kjer je to mogoče bilo določiti, tudi vzorec, po katerem so prikrojene ali prevedene. Pripomniti je, da popolnoma natančnih prevodov ni najti, ki bi se hlapčevsko držali izvirnika; a vrsta idej, misli in fraz nam kaže, odkodi so izšle.

Ta noč je polna veselja (Štrekelj, 4794) = *Die s est laetitiae* (13. vek).
Der Tag der ist so freudenreich. Ker je pa božična noč značilni čas Kristusovega rojstva po tradiciji in legendi, jo je ljudska pesem postavila v besedilo.

Jezusa poziblimo. (Štrekelj, 4801) = *Lasst uns das Kindlein wiegen*. (15. vek).

Pastirci poglejte, kaj tam se godi. (Štrekelj, 4815). Izvirnik?

Eno dete je rojeno. (Štrekelj, 4850) = *Puer nobis nascitur*. (15. vek).

Ta svetla zvezda ta je vzešla. (Štrekelj, 4946). Zapisal jo je že 1607 Sommaripa. (Prim. zgoraj, str. 54).

Ena zvezda gori gre. (Štrekelj, 4970—4972).

Jezus Kristus je v nebesa šel, Aleluja. (Štrekelj, 6505).

Ta sveti kruh noj rešnja kri. (Štrekelj, 6507).

Mašnik povzdigne beli kruh. (Štrekelj, 6510). Misel po:

Docti sacris institutis	Consecramus hostiam.
Panem, vinum in salutis	(= Lauda Sion).

Iz celega srca jaz ljubim te. (Štrekelj, 6511) = O Iesu, ego amo te.
Marija, lahko noč. (Štrekelj, 6564) = Nos cum prole pia, benedicat

Virgo Maria!

Dol rosite nam nebesa. (Štrekelj, Dodatek) = Rorate coeli desuper.
Jager na lovu šraja. (Štrekelj, Dodatek) = Es wollt ein Jäger jagen.
Marija bod' češčena, — danica juterna. (Ibid.) = Maria sei gegrüßet,

— du lichter Morgenstern!

Eno dete je narojeno. (Ibid.) Puer natus in Betlehem.

Od starega leta vzamimo slovó. (Ibid.)

To staro leto je — zdaj minilo za vse. (Ibid.) Das alte Jahr ver-
gangen ist.

Zbudi se, Jeruzalem. (Ibid.) Exsurge Jerusalem.

O moj romar, tukaj bodi. (Ibid.) O vos omnes, qui transitis.

Pozdravljen sveti križ. (Ibid.) O crux ave, benedicta.

Jezus je od smrti vstal	Christ ist erstanden
od svoje bridke martre,	von der Marter alle.
zato se veselimo. (Ibid.)	des solln wir alle froh sein. (13. vek).

Jezus je od smrti vstal	Christ ist erstanden
od svoje bridke martre,	von der Marter alle,
Da bi ne biu od smrti stal ... (Ibid.)	Und wär er nicht erstanden ... (13. vek).

K časti Mariji zapojmo še:

Kraljica nebeška veseli se. Alleluja. (Ibid.) Regina coeli laetare.

Veseli se o kraljica, mati nebeška. (Ibid.) Regina coeli laetare.

Danes prosimo kristjani. (Ibid.) Nu bitten wir den h. Geist. (11. vek).

Jezik poj skrivnost častito. (Ibid.) Pange lingua, gloriosi.

Nizko se zdaj perklonimo,	Tantum ergo sacramentum
Klečejoči počastimo. (Ibid.)	Veneremur cernui.

Ni lepšega imena — ni slajšega spomina. (Ibid.) Nil canitur suavius,
auditur nil iucundius.

Veseli se zemlja, nebo. (Ibid.) Laetentur coeli et exsultet terra.

Ena zvezda na morju. (Ibid.) Ave maris stella.

Kako lepa si ti, o Marija. (Ibid.) Quam pulchra es.

Polna si lepote, madeža	Tota pulchra es Maria
kni na tebi. (Ibid.)	et macula non est in te.

Veselo pesem, jezik moj. (Ibid.) Omni die dic Mariae.

Žalostna je mati stala. (Ibid.) Stabat mater dolorosa.

Prelepa lilija cveti. (Ibid.) Coeleste liliun miri candoris.

Dnes, Jožef presveti. (Ibid.) Te Joseph, celebrent.

Nebeško mest Jeruzalem. (Ibid.) Coelestis urbs Jerusalem.

Očeta ino Sina no Duha svetega. (Ibid.) Laus et perennis gloria.

O žalost, o žalost, kam je odšlo veselje. (Ibid.) O Traurigkeit, o Herzeleid.

Tebi Bog, mi hvalo dajemo. (Ibid.) Te Deum laudamus.

Vse, kar živi na svetu, Alles was Odem hat,
Vse mora Boga častiti. (Ibid.) Lobe den Herrn!

Živo verjem, trdno upam. (Ibid.) Herr, ich glaube, Herr ich hoffe.

Ven iz globočine naših src De profundis clamavi ad te, Domine.
O Bog vpijemo k tebi. (Ibid.) (Aus der Tiefe ruf ich zu Dir).

Vse stvari, oče božji, v te upajo. (Ibid.) Oculi omnium in te sperant, Domine.

Ti-le primeri so le mala izbira iz zakladov narodnih in ljudskih pesmi v Štrekljevi zbirki. Koliko da je tega gradiva še med ljudstvom, je lahko iz tega posneti, da ima Štrekelj samo v „Dodatku“, kjer se bavi s cerkveno in nabožno pesmijo, 1147 pesnitev.

Imamo torej lepo zalogo svojega blaga, kulturnih in narodnih elementov, bogastva iz duše slovenskega ljudstva. V teh pesmih imamo zgodovinski dokaz, da smo imeli tudi Slovenci petje v svojem narodnem jeziku; kajti velika množica teh pesem je predreformatorska. Kaj pa nam pomaga ta zaklad, ako nam leži mrtev in neporabljen? Kulturno bomo postopali tedaj, ako se ne bomo spominjali samo svoje zgodovine, ampak, ako bomo tudi sedaj živeli s kulturnim napredkom in stremili po popolnosti. Kako naj postopamo? (Konec prih.)

K pregledu cerkvene glasbe v ljubljanski škofiji.

Od srede avgusta do začetka oktobra so poslale cerkvenoglasbena poročila sledeče cerkve:

Črni vrh nad Polhovim gradcem, Dobrova, Goriče, Krašnja, Kranj, Mošnje, Planina pri Rakeku, Podraga, Skaručina, Št. Jakob v Ljubljani, Sv. Gregorij, Tomišelj, Trata, Trstenik, Vrabče in Vrhpolje pri Vipavi.

Naj bi že skoro poslali poročila tudi tisti, ki so še na dolgu. Danes prosimo zadnjič. Štativko na podlagi vseh teh poročil, kar jih že imamo v rokah in kar jih bo še došlo do konca tega meseca, objavimo v decemberski številki „Cerkvenega Glasbenika“.

Organistom vojakom.

Ker je marsikateri organist ob času poklica k orožni vaji v zadregi, posebni oni, kateri ima družino in mu je med tem časom služba ustavljena oziroma mora plačo oddati dotičnemu, ki ga nadomestuje ali pa ima glavni dohodek v štolnini, ki mu itak do vrnitve odpade, naj velja za take slučaje sledeče podučilo.

Vsak pozvanec na orožno vajo dobi z pozivnico tudi list, ki se glasi: „Zglasitev pravice do prispevka za vzdrževanje po zakonu z dne 21. julija 1908. l. drž. zak. št. 141“. Zada je podučilo, ki pravi:

Pravico za vzdrževanje imajo svojeci

1. avstrijskega državljana, ki se prišteva k neaktivnemu moštvu in ki je na postavi poziva odrinil na orožno (službeno) vajo;

2. avstrijskega državljana, ki je na postavi § 34. vojnega zakona (kakor vzdrževalec rodbine¹) uvrščen v nadomestno reservo in je odrinil na vojaško izučbo, ako imajo ti svojeci svoje redno bivališče v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, in ako je bilo njihovo vzdrževanje doslej v bistvenem odvisno od dohodka, ki ga je deloma zaslužil pozvanec. Za take svojce prihajajo zgolj v poštev zakonska žena, zakonski in nezakonski otroci, bratje in sestre in ascendentje (starši, ded in babica, praded in prababica) pozvanca.

Pravice ni:

a) ako dobiva pozvanec za dobo orožne vaje (vojaške izučbe) svojo plačo ali mezdo dalje ali ako iz kakega drugega razloga ne izgubi nič na svojem dohodku;

b) ako je po osebnih razmerah pozvanca smatrati, da vzdrževanje svojcev, ki pridejo v poštev, ni v nevarnosti, če odrine k vojakom.

Prispevek za vzdrževanje gre vsem upravičenim svojcem skupaj le enkrat in znaša za vsak dan orožne vaje (vojaške izučbe) 50 odstotkov dnevne mezde navadnih delavcev, ki je običajna v tistem sodnem okraju, v čigar okolišu je pozvanec nazadnje delal; ako je delal pozvanec nazadnje v inozemstvu, na dan 1 krono.

Potegovati se za pravico do prispevka za vzdrževanje je upravičen edinole pozvanec (torej ne svojeci). Pravico, za katero se je moči potegniti ustno ali pismeno, je v interesu, da se prispevek za vzdrževanje izplača hitro in o pravem času, zglasiti pravočasno, t. j. čim prej po prejemu pozivnice s tem obrazcem na političnem okrajnem oblastvu pozvančevega bivališča (tisti, ki so delali nazadnje v inozemstvu, jo zglase na domačem polit. oblastvu).

Pozvanci, ki so prišli kakor vzdrževalci rodbine (§ 34. v. z.) v nadomestno reservo, morajo priložiti potrdilo, da se jim je priznala ta ugodnost, oziroma da traja dalje.

Ob ustni priglasitvi je predložiti pozivnico, vojaško (brambovsko) prehodnico in listino, ki dokazuje razmerje sorodstva in ki jo morda ima stranka v rokah.

V interesu, da se pospeši postopek, je tudi dobro, da dobi prosilec sam potrdilo bolniške blagajnice o svoji uvrstitvi v mezdni razred in ga predloži političnemu oblastvu hkrati z obrazcem zglasitve.

Pravica ugasne štiri tedne po končani orožni vaji (vojaški izučbi).

¹) Svojeci tistih, ki so iz kakega drugega razloga uvrščeni v nadomestno reservo in pozvani na voj. izučbo, nimajo pravice do prispevka za vzdrževanje.

Pozvanec sam ni poklican sprejeti prispevka za vzdrževanje, temveč mora imenovati drugega prejemnika plačila, ki ga je vzeti iz kroga upravičenih oseb, oziroma njihovih zakonitih zastopnikov. Ako je sam zakoniti zastopnik, mora določiti zaupanja vredno, v bližini upravičencev stanujočo osebo, da sprejme prispevek za vzdrževanje, in mora to osebo naravnost obvestiti o tem.

O zglaseni pravici odloča politično okrajno oblastvo bivališča (pri pozvancih, ki so delali nazadnje v inozemstvu, domovinsko politično okrajno oblastvo). Izplačuje se tedensko.

Rekurze je vlagati na prvi stopnji in o njih odloča končnoveljavno politično deželno oblastvo.

Obrazec naj se izpolni natančno kakor je v rubrikah navedeno, ter naj se po izpolnitvi odpošlje c. kr. okrajnemu glavarstvu.

Še nekaj. Marsikateri mi je že tožil, da je bil kaznovan, ker se ni kot črnovojnik zglasil meseca oktobra pri županstvu svojega bivališča, češ, da ni slišal razglosa, ker ima med tem časom v cerkvi opravila, nabitih razglasov pa ni opazil.

Na postavi zakona z dne 10. maja 1894. l. in na postavi § 27. zakona z dne 10. marca 1895. l. se morajo vsi črnovojniki zglasiti meseca oktobra (dan zglasitve določi c. kr. okrajno glavarstvo) pri županstvu svojega bivališča. Zglašenju zavezani črnovojniki, ki predpisane zglasitve ne opravijo o pravem času ali ki jo popolnoma opuste, store prestopok ter zapadejo globi 4 do 200 kron.

Toliko za danes organistom-vojakom, prihodnjič pa o zavarovanju organistov.

Metlika, 28. septembra 1913.

Alojzij Mihelčič.

Podporno društvo slovenskih organistov za povzdigo cerkvene glasbe na Koroškem.

Kakor v drugih slovenskih deželah, tako se je tudi med slovenskimi koroškimi organisti začelo veselo gibanje. Začelo se je pred dvema letoma, ko se je vrnil iz Jeruzalema navdušen ljubitelj cerkvene glasbe, prelat dr. Martin Ehrlich.

Dne 16. sušca l. 1911 se je pod njegovim vodstvom ustanovilo podporno društvo slovenskih organistov v Celovcu, katero si je stavilo kot glavno nalogo, pod svojim okriljem zbrati vse organiste, jih kolikor mogoče strokovno izobraziti, navdušiti za lepo cerkveno glasbo in jim dati primerne pripomočke na razpolago. Takoj ob ustanovitvi je pristopilo 15 organistov.

Od ustanovitve pa do danes deluje društvo živahno in tudi uspešno. Lanskega leta je po prizadevanju in obširni pomoči g. prelata dr. Martin Ehrlicha društvo že moglo prirediti petdnevni poučen tečaj pod vodstvom ravnatelja orglarske šole v Celju g. Karol Bervarja.

Vodstvo društva je spoznalo, da ne bo samo strokovna izobrazba, temveč tudi živa vera in lepo krščansko življenje zboljšalo cerkveno glasbo na Korškem. Zato je bilo ob sklepu prvega tečaja nad vse lepo in častno za udeležence, da so vsi pristopili k sv. zakramentom: zato obhaja društvo že od svojega začetka praznik zaščitnice cerkvene glasbe, sv. Cecilije kar najbolj slovesno. Omenim naj samo cerkveni del, kjer izvajajo pri slovesni sv. maši člani društva glasbene točke.

Letos je storilo društvo korak dalje in je s tečajem združilo duhovne vaje za organiste. Udeležencev je bilo 25 organistov. Duhovne vaje je vodil g. dr. Gregor Rožman, v katerih je z vso svojo govorniško spretnostjo udeležence navduševal za vzgledno življenje vsak v svoji župniji.

Po duhovnih vajah je bil dvanajsetdnevni poučen tečaj pod vodstvom gosp. Luka Kramolca, slušatelja cerkvenoglasbene akademije v Klosterneuburgu. Vodja tečaja je predaval o vodstvu petja, o orglah, njih raznih sistemih in o spremljevanju rezponzorijev. O harmoniji je razlagal g. Pavel Karner. Vodja tečaja je opozoril udeležence na naš strokovni list „Cerkveni Glasbenik“, ki so si ga vsi, ki ga še niso imeli, naročili.

Ob sklepu tečaja je prelat dr. Martin Ehrlich v navduševalnih besedah udeležencem lepo uspelega tečaja polagal na srce, naj bi delovali na podlagi praktičnih navodil, ki so jih slišali, vsak v svoji fari v napredek cerkvene glasbe.

Da je cela prireditev tako uspela, gre posebna zahvala gosp. prelatu dr. M. Ehrlichu, ki je dal prostore v Dijaškem domu organistom na razpolago in oskrbel za mal denar hrano. Za to naklonjenost se mu je iskreno zahvalil društven predsednik.

Navdušeni so se razšli udeleženci z veselimi klici: Na svidenje!

Tajnik d.

Orgle v Kamniku.

Kamniška župna in dekanijska cerkev, ki se ponaša z dragocenim, marmornatim velikim altarjem, lepim križnim potom, novimi električnimi lestenci, je dobila tudi nove orgle, ki so 31. delo orglarskega mojstra ljubljanskega, J. Milavca.

Dispozicija slove:

I. Manual:

1. Principal 8',
2. Burdon 8',
3. Gamba 8',
4. Harm. flavta 8',
5. Salicional 8',
6. Cevna flavta 4',
7. Oktava 4',
8. Superoktava 2',
9. Mikstura $2\frac{2}{3}$ '
10. Kornet, trojen,
11. Trobenta 8',
12. Burdon 16',

II. Manual:

13. Vijolinski principal 8',
14. Cevna flavta 8',
15. Dunajska flavta 8',
16. Vijola 8',
17. Eolina 8',
18. Vox coel. 8',
19. Kvintaten 8',
20. Vijola baritona 8',
21. Prestant 4',
22. Flavta trav. 4',
23. Kvinta $2\frac{2}{3}$ '
24. Terca $1\frac{3}{5}$ '
25. Mikstura $2\frac{2}{3}$ '

Pedal:	30. Burdon 8',
26. Principalbas 16',	31. Čelo 8',
27. Subbas 16',	32. Salicet 8' ex 5,
28. Salicetbas 16',	33. Posavna 16'.
29. Pianobas 16' ex 12,	

Štirje zbiralniki, šest zvez, poljubna kombinacija, vijoline, flavte, jezičniki, pedal-avtomat, general-crescendo.

Omara je ostala stara, vendar je razširjena na obe strani in dvignjena in ima štiri prospekte. Pleskanje ni lepo, je preveč rumeno in ni v soglasju s cerkvijo. Igralnik je preblizu omare, organistu je tesno sedeti pri njem. Sapa se pridobiva iz ventilatorja, ki stane 1142 K, a tudi z nogo, če bi odpovedala električnik. Meh je na dnu orgel in je dovolj velik; piščali so lepo razvrščene v omari in so iz dobrega materijala. Intonacija pojedinih registrov je lepa, solidna, posebno omenim: Salicijonal, Vijolo, Eolino in Kvintaten, Vijola baritona je pretirana. Mikstura I. manuala je čvetera, lepa, ne kričeča, istotako Kornet. Mikstura II. manuala je trojna, ima v sebi terco, ki se more rabiti tudi zase; istotako tudi Kvinta. Trobenta je vsiljiva. Superoktava I. manuala naj se rabi bolj za mešanje pojedinih bôj, v celoti malokdaj.

Vsled mnogih mešanih in orkestralnih registrov kažejo orgle nenavadno jasnost tudi v najhitrejših pasažah, in so jako prikladne n. pr. za izvajanje Bachovih del. Vendar si drznem trditi, da manjka v teh orglah za mešane spremene pokritja, manjka volne. Orgle z 31 pevajočimi spremenimi tirjajo v I. manualu Principal 16', imamo pa samo Burdon 16'; več sape, ko glasu. Tudi Burdon 8' je pretih, in flavte, ki so, so preveč orkestralne, da bi mogle kriti mešane glasove. N. pr. II. manual ima 13 spremenov, in samo cevno flavto za kritje.

Kdor tedaj ljubi bliščeč, jeklen glas, ta bo z orglami jako zadovoljen; okus pa je različen. Orgle stanejo 12.500 K, so jako solidno, zanimivo delo, vredno, da se stavi med najboljša dela naše dežele.¹⁾

Ljubljana, 19. septembra 1913.

P. H. Sattner.

¹⁾ Dodatek uredništva. O priliki dovršitve novih orgel se je vršil v mestni nadžupni cerkvi v Kamniku cerkven koncert s sledečim sporedom:

1. Brosig: Predigra in fuga v E-duru (g. St. Premrl).
2. P. H. Sattner: O Jezus ves moj blagor Ti, mešani zbor s spremljanjem orgel.
3. Volkmar: Slavnostna igra v F-duru (g. Jos. Heybal).
4. St. Premrl: Oznanenje Device Marije, mešani zbor.
5. Guilman: Komunija, trio (g. St. Premrl).
6. F. X. Engelhart: Ave Marijin zvonček, za soli in sedmeroglasni zbor.
7. Kern: Allegro v C-duru, za polne orgle (g. Jos. Heybal).
8. A. Foerster: Ave Maria, sedmeroglasni mešani zbor (a capella).
9. Canestrari: Allegretto festoso di concerto (g. St. Premrl).
10. Dr. Fr. Kimovec: Hvalite Gospoda v Njegovem svetišču, mešani zbor.

Koncert je prav lepo izpadel, trajal eno uro in bil zelo dobro obiskan. G. ravnatelj dr. Mantuani je o koncertu poročal v „Slovincu“ z dne 13. septembra t. l. med drugim sledeče: „Sme se trditi, da je bil ta večer največji in najlepši umetniški užitek vseh prireditvev letošnje sezone. Izvajale so se skladbe notranje muzikalne vrednosti, ki jih ni moč vedno slišati. Med temi so zapustili najgloblji vtis Guilmantov trio, Canestrarijev Allegretto in Kimovčev zbor „Hvalite Gospoda“, ne da bi zato uto-nile druge kompozicije. Istotako je duševno in umetniško prepojena igra g. kapelnika Premrla z usiljivo močjo prijela srca navzočih, a vendar ni oškodila vtisa drugih izvajanj. Zbor pod taktirko g. Heybala se je držal hrabro in pokazal, da glasbena umetnost prodira na Kranjskem tudi v periferične točke. G. Heybalu je na teh uspehih, ki jih je dosegel na cerkvenem koru, odkrito čestitati. A tudi pevski zbor, ki posvečuje

Kolavdacija orgel na Brezjah.

Kdo ne pozna slavne božje poti na Brezjah? Veličastna cerkev je sedaj opremljena z dragocenimi altarji, obhajilno mizo, prižnico, križnim potom itd. — Nasproti Marijinega svetišča je stala dosedaj altana, na katero so bile postavljene orgle s 16 izpremeni, eno najboljših del Mauracherovih na Kranjskem. — Ta altana pa, kakor je bila krasna, je zelo kazila cerkev in pogled na veliki altar, kor v ozadju cerkve pa je bil prazen. Po dolgem posvetovanju je sklenil prejšnji superijor P. Salvator Zobec premestiti orgle na veliki kor in jih cerkvi primerno povečati. G. Pavlin je povečal staro omaro in jo postavil na veliki kor, g. Dernič pa je dobil nalog orgle premestiti in jih povečati. Danes je delo končano in preizkušeno.

Dispozicija orgel:

I. Man.	14. Kornet	27. Flageolet 2'
1. Burdon 16'	15. Mikstura.	28. Mikstura.
2. Principal 8'	II. Man.	III. Man.
3. Gamba 8'	16. Ljubki burdon 16'	29. Rog 8'
4. Gedackt 8'	17. Vijol. principal 8'	30. Harmonika 8'
5. Flauto amabile 8'	18. Salicional 8'	31. Burdonček 8'
6. Dolce 8'	19. Filomela 8'	32. Viola 8'
7. Trobenta 8'	20. Eolina 8'	33. Flauto dolce 8'
8. Oktava 4'	21. Vox coel. 8'	34. Vox humana 8'
9. Fugara 4'	22. Schalmel 8'	35. Prestant 4'
10. Votla flavta 4'	23. Klarinet 8'	36. Odmevna flavta 4'
11. Kvinta 2 ² / ₃ '	24. Dulciana 4'	37. Piccolo 2'
12. Gozdna flavta 2'	25. Traverzna flavta 4'	38. Harmonia aeth.
13. Terca 1 ³ / ₅ '	26. Nežna flavta 4'	

Pedal:

39. Principalbas 16'
40. Vijolonbas 16'
41. Subbas 16'
42. Burdon 16' iz št. 16. II. Man.
43. Pozavna 16'
44. Kvintni bas 10²/₃'
45. Oktavni bas 8'
46. Burdon 8'
47. Cello 8,

Zveze:

- III—I, III—II, II—I.
 Suboktavne zveze:
 II—I, III—I, III—II.
 Superoktavne:
 I, II, II—I.
 Pedalne zveze:
 ad I, ad II, ad III.

Kolektivni gumbi in stopala. PP, P, Mf, F, Ff. TT. O. — Ena poljubna kombinacija, crescendo stop, stop za odmevno omaro II in III.

Kor na Brezjah je naravnost idealen, na tak prostor se da kaj postaviti. Omara je naravnost kras Brezjanske cerkve, ima 7 prospektov, je primerno pozlačena, in je sprejela vase vseh 46 pevajočih registrov. Omara bi bila lahko še višja, in to bi bilo mojstru zelo pomagalo pri ureditvi sapnikov in postavljanju piščali. Spredaj je igralnik s tremi klavijaturami in pedalom, jako eleganten, deščice registrov na straneh so obrnjene pošev proti igralcu, da jih lažje vidi in doseže. Zbiralniki se nahajajo pod I. manualom. Na dnu orgel je obširen meh, dobro pousnjen, opremljen z močnimi škarjami,

toliko moči, truda in požrtvovalnosti sveti stvari, je polne hvale vreden kulturni faktor, kateri lepo planinsko mesto diči in proslavlja. To poročilce ne bi bilo popolno, ako bi se ne spomnili prav posebe še duše te prireditve in gonilne sile na polju napredka v Kamniku: preč. g. dekana in deželnega poslanca J. Lavrenčiča. Ta izredna prireditev je delo njegove inicijative in požrtvovalnosti. Kdor je bil včeraj v umetniško, in okusno razsvetljeni cerkvi, je moral priznati, da je g. dekan izvršil velikansko napredno delo, ki ne bo samo tiskano, ampak bo ostalo trajen spomenik njegovega delovanja“.

in ima tri zajemalce; dva se tlačita z ravnotežnimi stopali, eden na drugi strani je zase in ima nalog pri pleno-igri pomagati, kajti orgle s 46 registri in kombinacijami potrebujejo mnogo sape. V kratkem dojde elektrika in ž njo ventilator, tedaj bodo stopala itak le za slučaj, da odpove električni tok. Sapni pritisk je umerjen na 85 mm. Omara je seveda polna, vendar je toliko prostora notri, da vglasevalec lahko pride do vsake piščali.

Drugi in tretji manual sta v šaluzijah, ž njima samo en pedal.

Intonacija je, kakor je bilo pričakovati, naravnost izborna, presenetljiva. Tukaj je imel Dernič priliko pokazati vso svojo umetnost. Principali, flavte, jezičniki, vijolinski glasovi so lepo diferencirani. gambe zmerno rezoče, flavte svetle in ljubke, brez vsakega hreščanja v višini; principal 8' v I. manualu najmanje odgovarja svojemu poklicu, vzrok je pa ta, ker je vzet iz starih orgel, bil preje intoniran na 115 mm pritiska, sedaj ga pa pri 85 mm ni mogoče več spraviti na normalen glas. — Vijol. principal v II. man. ima lep, metaličen glas. Dolce 8' je malo premočan, oktava 4' v korist orgel zmerna, fugara 4' svetla, gozdna flavta žvižgajoča, Salicional se nagiblje bolj k flavtnemu tonu, Schalmel nad vse krasna, Vox humana, jezičnik, naravnost divna, zelo podobna človeškemu glasu; združena s tremolo se glasi kakor vijolina con sordino. Miksture se lepo stopnjujejo, primerno ponavljajo in popolnoma zadovoljujejo.

Jezičniki so francosko delo in so neka posebnost. Dernič zna jezičnikom dati pravi značaj, metaličen glas, precizno odgovarjanje. Vsi so lepo vblaženi, plemeniti in kar nič nadležni.

Superoktava je, kakor povsodi, v pleno neprijetna, ker je v tej porabi nekaj nenaravnega, pretiranega; on ima bolj namen služiti pri rabi poedinih registrov. Učinek polnih orgel je naravnost pretresljiv, kajti pozavne in trobente pokajo, da je veselje poslušati.

Tehnični del Derničevih orgel zostaja za njegovo res umetnostno intonacijo, in je treba še izpolnitve v tem obziru. Pri kolavdaciji, ki sva jo izvršila z g. stolnim kapelnikom St. Premrlom, funkcija ni bila točna; registri niso prišli ali so zaostali, in dasiravno so orgle vobče dobro uglašene, so se vendar tu in tam pokazale precejšnje diference. V tem oziru se bo moral g. Dernič pač potruditi, da bo sčasoma vse izreguliral in uredil. Za bodoče izdelke priporočam:

1. Peresa pri pedalnih tipkakh ne smejo biti pretrda, ker se s tem pedalna igra otežkoči.

2. Sedež pri igralniku bodi obširen in težak, da se kar nič ne gane, ker mora telo organista imeti trdno podlago. Obširen pedal zahteva dandanes, da se telo premika sem in tja, in če klop ni trdna, gre ž njim in otežkoči igro.

3. Pedalni avtomat mora delovati na vse manuale gori in doli, toda ne samo v zvezah, ampak tudi pri normalnem registriranju. Za ped. avtomat tedaj treba še posebne poteze.

4. Pri tako velikih orgalah so na mestu tudi zbori vijolin, flavt, principalov in jezičnikov. Jezičniki se radi razglasijo, zato se naj ne stavijo v tutti, ampak naj imajo posebno potezo.

5. V pedalu bi bil pri tolikem številu registrov na mestu še Salicetbas 8', 4' čevljska flavta in magari tudi posebna mikstura.

6. Deščice registrov naj se razvrste po meri čevljev, torej: 16' 8' 4' 2' in potem mešani glasovi, da ima organist jasen pregled. Ako ne gredo vsi v eno vrsto, stavijo se v drugo oni, ki se manj rabijo.

7. Generalcrescendo mora imeti tudi potezo za izločbo.

8. Pedal naj bo nekoliko zaokrožen, da noga skrajne tipke lažje doseže.

9. Zbiralnik „Forte“ naj dobi nekoliko več svetlobe.

10. Šaluzije imajo dvomljivo vrednost. Res, da se ž njimi doseže nekoliko narasčanja in pojemanja, zlasti, če je zadosti pedala v šaluzijah, kar pa tukaj ni; tudi se piščali obvarujejo prahu; vse to pa gre na škodo glasu. Vedna pozornost na stopala

je organistu nadležna, in tri stopala so pedalnemu igranju tudi na poti. Ravno enakomerni glas je pridobil orglam domovinsko pravico v cerkvi.

11. Ves kor je bil na razpolago, zato moram izrastle na straneh omare obsoditi. Osnova takega vstroja zahteva temeljitih študij in vsestranskega preudarka.

Orgle stanejo 12.000 K, v kolikor so povečane, stanejo pa tudi marsikatero uro skrbi in dela. Vendar naj ima g. Dermič to zadostilo, da je vstvaril nekaj lepega, umetnostnega, česar se bo prepričal vsak romar, ki bo prišel na Brezje na božjo pot. Take reklame, kakor je Brezjanska cerkev, nima vsak orglarski mojster.

Glasbena prireditve.

Ob pol desetih je bila tiha sv. maša pri vel. altarju, ki jo je služil velč. P. superior Jeronim Knoblehar. Pevski zbor je izvajal pod vodstvom g. I. Boleta slovenske pesmi od P. H. Sattnerja, Premrla, Griesbacherja in Quadfliega; g. Premrl je sviral orgle. Po maši je bila glasbena prireditev, katere spored se glasi:

1. J. Callaerts: „Marche solennele“, izvaja g. I. Bole.
2. Guilmant: „Varijacija in fuga“ na temo „Stabat Mater“, izvaja g. St. Premrl.
3. Griesbacher: „Kronana Devica“, poje cerkveni zbor.
4. Rinck: „Postludij“, izvaja g. I. Bole.
5. Rheinberger: „Pastorala“, izvaja g. St. Premrl.
6. Zangl: „Marija Kraljica“, šesteroglasno poje cerkveni zbor.
7. Bach: „Preludij“ v G-duru, izvaja g. I. Bole.
8. Pagella: „Finale iz druge orgelske sonate“, g. St. Premrl.
9. R. Wagner: „Jubilate Deo“, poje cerkveni zbor.

G. stolni kapelnik je brilantno izvajal svoje točke, zlasti je Pastorala milo in blagodejno vplivala na poslušalce. G. Bole je igral težke stvari prav spretno in naredil orglarski šoli veliko čast. Zbor, ki je brojil 15 glasov, je umetno izvajal pevske točke, lepo nijansiral, pravilno fraziral in vokaliziral, in se zlasti v šestglasni Zanglovi pesmi in pri Jubilate Deo povspel do nenavadnega ognja.

Pri tej prireditvi mi je prišlo na misel: Kako visoko smo se pač na Kranjskem povspeli v glasbenem oziru! Povsodi, kjer se najde pravi mož, je kaj takega mogoče. Kako lepa je pač glasba, kako blažilno vpliva na človeka! Zakaj se ne poklada več vrednosti vanjo v šoli, v družbi? — Slava možem, ki nosijo prapor kulture tako visoko!

V Ljubljani, 4. oktobra 1913.

P. H. Sattner.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Cecilijino društvo je imelo zadnji čas dve redni odborovi seji: dne 21. septembra in 5. oktobra. Pri prvi so se uredile razne zadeve, tičoč se orglarske šole; pri drugi pa se je vršil razgovor o ravnokar ustanovljeni škofijski cerkvenoglasbeni komisiji, ki bo — iz večine vzeta iz odbora Cec. društva — imela ravno v tem odboru svojo močno oporo in zaslonbo in se bo marsikaj — kakor ravno to pot — preresetalo najprej v seji Cec. društva, potem pa še v celotni komisijski seji. Omenjamo, da stvar komisije in škofijskih organistovskih nadzornikov ne spi, ampak se skrbno pripravlja obsežen načrt za vse tozadevno poslovanje.

Razne reči.

Δ V ljubljansko orglarsko šolo je bilo letos na novo sprejetih enajst učencev: Bogovič Anton iz Sromelj na Štajerskem, Gostič Leopold s Homca, Grašič Anton iz Trstenika, Jančar Jožef iz Javora, Jurjevčič Ivan iz Idrije, Lunder Franc iz Škocijana pri Turjaku, Meglen Rafael iz Strug, Možina Franc iz Žaline, Pogačnik Mihael iz Kamne gorice, Praprotnik Franc iz Podbrezja in Zorzut Peter iz Vedrijana na Goriškem. — V šoli poučujejo letos štirje učitelji: č. g. Stanko Premrl (orgle, klavir, harmonijo, kontrapunkt in pevovodstvo), č. g. Franc Ferjančič (koralno in figuralno petje, liturgiko in zgodovino cerkvene glasbe), g. Josip Vedral (klavir in teorijo) in g. Ivan Kunst (računstvo in lepopisje).

Oglasnik.

Dr. Ant. Chlondowski: **Dvanajst evharističnih pesmi** za en in dva glasa z orglami. Op. 31. Založili Salezijanci v Oświęcimiu (Galicija). Cena K 1-80.

Omenjene pesmi Slovincem znanega skladatelja Chlondowskega so plemenitega in iskrenega značaja. Nudijo prav zanimivo, deloma moderno harmonično lice. Opremljene so s kratkimi, tematično zloženimi predigrami. Teksti so žal samo poljski. Gotovo bi bilo mogoče tej ali oni podložiti slovenski tekst in jo tudi pri nas s pridom uporabljati. Zbirko prav toplo priporočam.

P. Griesbacher: **Repertorium chorale. Pars. II. Introitus et Communiones.** Op. 172. Coppenrath (Regensburg). M 2-70.

Griesbacher je neumorno delaven. Za pred kratkim izišlim prvim delom koralnega repertorija: gradualni in ofertoriji imamo v rokah že drugo, istotako eminentno porabno in v glasbenem oziru še boljše zbirko introitov in komunij za praznike, deloma tudi za nedelje cerkvenega leta in splošne godove svetnikov. Skladbe so prirejene za en glas s spremljanjem orgel ali harmonija. Res, da tudi pri Griesbacherju ni vse čisto zlato, kar napiše — tako n. pr. me semtertje kak odstavek njegove melodije prav neprijetno dirne, tudi v hromatiki jo včasih nekoliko 'predaleč' zavoji — vendar splošno opazujemo v njegovih skladbah neko izredno prožnost, čvrst polet, bujnost harmonij, logično tematiko in še marsikaj, česar ne morem v trenutku vsega spraviti na dan. Njegov „Repertorium chorale“ II. del naj bi si vsakdo naročil in za enkrat vsaj preštudiral.

Ant. Grum: **Asperges me et Vidi aquam** za mešani zbor. Op. 9. Cena 60 vinarjev. Ljubljana 1913. Založila Kat. Bukvarna. Preprosti, a dostojni in porabni skladbi. V prvi skladbi je pri psalmovi vrstici „Miserere mei Deus“ uporabljen koral in sicer VI. psalmovi ton.

S. P.

Darovi.

Za nove orgle v ljubljanski orglarski šoli je daroval č. g. Jožef Brajec, župnik na Trati 10 K. — Č. g. Gregor Jakelj je daroval orglarski šoli raznih muzikalij, g. ravnatelj Anton Foerster pa metronom. Vsem p. n. darovalcem hvaležno kličemo: Bog povrni!

Razpisana organistovska služba.

Na Mirni na Dolenjskem je razpisana služba organista in cerkovnika. Služba nese čez 1000 K v beri in denarju. Prošnje naj se pošljejo na župni urad.

Harmonij na prodaj.

Pedalni harmonij (Payker) je po ceni na prodaj v Ljubljani, Sv. Petra cesta 36. II.

Listnica uredništva.

Kakor cenjeni bralci „Cerkvenega Glasbenika“ opažajo, obsega vsaka številka našega lista od meseca marca t. l. dalje po dvanajst strani, ne všteti štiri strani glasbene priloge. Kljub temu nam gre semtertje še vedno trda za prostor, in so tudi danes nekateri dopisi morali izostati. Naj nam dotični gg. dopisniki to blagohotno oprostite. Polagoma pride vse na vrsto.

Današnje glasbeno prilogo smo radi krasnih dr. Kimovčevih marijinih pesmi dali natisniti v nekoliko sto izvodih več kot po navadi. Gg. organisti prav store, če si za svoj zbor naroče nekaj odtisov. Posamni odtisi se dobe pri uredništvu „Cerkvenega Glasbenika“ po 10 vinarjev.

Današnjemu listu je pridejana 10. štev. prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadržna tiskarna v Ljubljani.